

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра загальної і соціальної психології та соціології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 7 від 18. 04. 2018 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
Психічна травма посттравматичного стресового
розладу

Підготовки Магістра

Спеціальності 053 Психологія

освітньої програми (спеціалізації) Клінічна психологія

Програма навчальної дисципліни «Психічна травма посттравматичного стресового роздаду» підготовки Магістра галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, за освітньої програмою Клінічна психологія.

Розробник: Засекіна Л.В. – завідувач кафедри загальної і соціальної психології та соціології, доктор психологічних наук, професор.

Рецензент: Вірна Ж.П. – декан факультету психології та соціології, доктор психологічних наук, професор.

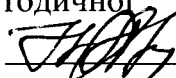
Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри загальної і соціальної психології та соціології

протокол № 9 від 13 лютого 2018 р.

Завідувач кафедри: (підпис) (Засекіна Л.В.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології та соціології

протокол № 5 від 14 лютого 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (підпис) (Іванашко О.Є.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1.1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 Соціальні поведінкові науки, та 053 Психологія, Клінічна психологія Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2-й
		Семестр 11-ий __
		Лекції 12 год.
		Практичні (семінарські) 14 год. Лабораторні 14 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 72 год.
ІНДЗ: немає		Консультації 8 год.
Форма контролю: екзамен		

Таблиця 1.2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	05 Соціальні поведінкові науки, та 053 Психологія, Клінічна психологія Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2-й
		Семестр 13-ий __
		Лекції 12 год.
		Практичні (семінарські) 10 год. Лабораторні 10 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 74 год.
ІНДЗ: немає		Консультації 14 год.
Форма контролю: екзамен		

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Метою навчальної дисципліни «Психічна травма посттравматичного стресового розладу» є: засвоєння знань про критерії діагностики та основні симптоми ПТСР, про типи психічної дезадаптації у ветеранів бойових дій, про методи діагностики та корекції розладів психіки у осіб, що перебували в екстремальних ситуаціях, набуття практичних навиків з вибору необхідних

методик та практик, складання програм надання психологічної допомоги при ПТСР.

Завдання вивчення дисципліни.

1) сформулювати в студентів уявлення про сутність та основну проблематику діагностики та психотерапії ПТСР як окремого виду психологічної практики, а також про їх місце і роль в сучасній психологічній практиці;

2) навчити студентів базовим технікам та стратегіям попередження можливого психологічного неблагополуччя та надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях, ситуаціях життєвого вибору та ін.;

3) ознайомити студентів зі специфікою організації та проведення психотерапії ПТСР у різних видах сетінгу: індивідуальній та груповій формах; дитячої психотерапії.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

У результаті вивчення навчальної дисципліни слухачі повинні **знати:**

- критерії діагностики та основні симптоми ПТСР;
- теоретичні концепції ПТСР;
- особливості стресових реакцій у учасників бойових дій ;
- принципи та етапи надання корекційної допомоги;
- основні методи надання психологічної допомоги;

вміти:

- оцінювати необхідність застосування методів психологічної корекції;
- вибирати ефективні методи для надання психологічної допомоги;
- складати програму психологічної допомоги;
- застосовувати метод групового обговорення екстремальної ситуації;
- застосовувати метод «Кризового консультування».

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна може складатись з одного або кількох змістових модулів. Кількість змістових модулів визначається метою та змістом програми і не повинна перевищувати кількості кредитів, передбачених навчальним планом на вивчення дисципліни протягом семестру.

Структура навчальної дисципліни представляється у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2.1

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Поняття та критерії діагностики посттравматичного стресового розладу						
Тема 1. Психічна травма і травматична пам'ять		2			6	
Тема 2. Критерії діагностики та основні		2	2		6	

симптоми ПТСР						
Тема 3. Типологія психічної травми та їх характеристика.		2	2	2	10	
Разом за модулем 1	34	6	4	2	22	0
Змістовий модуль 2. Принципи надання психологічної допомоги особам, які перебували в надзвичайних ситуаціях						
Тема 4. Травмо-фокусована когнітивно-поведінкова терапія ПТСР		2	2	2	10	
Тема 5. Травмо-фокусована когнітивно-поведінкова терапія учасників бойових дій		2	2	2	10	2
Разом за модулем 2	34	4	4	4	20	2
Змістовий модуль 3. Методи та техніки надання психологічної допомоги особам, які перебували в надзвичайних ситуаціях						
Тема 6. Техніки психічної стабілізації осіб з ПТСР		2	2	2	10	2
Тема 7. Техніки інтеграції травми в автобіографічну пам'ять			2	2	10	2
Тема 8. Техніки конструювання майбутнього			2	4	10	2
Разом за модулем 3	52	2	6	8	30	6
Всього годин:	120	12	14	14	72	8

Таблиця 2.2

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Поняття та критерії діагностики посттравматичного стресового розладу						
Тема 1. Психічна травма і травматична пам'ять		2			6	
Тема 2. Критерії діагностики та основні симптоми ПТСР		2			8	2
Тема 3. Типологія психічної травми та їх характеристика.		2	2	2	10	2
Разом за модулем 1	38	6	2	2	24	4
Змістовий модуль 2. Принципи надання психологічної допомоги особам, які перебували в надзвичайних ситуаціях						
Тема 4. Травмо-фокусована когнітивно-поведінкова терапія ПТСР		2		2	10	2
Тема 5. Травмо-фокусована когнітивно-поведінкова терапія учасників бойових дій		2	2		10	2
Разом за модулем 2	32	4	2	2	20	4
Змістовий модуль 3. Методи та техніки надання психологічної допомоги особам, які						

перебували в надзвичайних ситуаціях						
Тема 6. Техніки психічної стабілізації осіб з ПТСР		2	2	2	10	2
Тема 7. Техніки інтеграції травми в автобіографічну пам'ять			2	2	10	2
Тема 8. Техніки конструювання майбутнього			2	2	10	2
Разом за модулем 3	50	2	6	6	30	6
Всього годин:	120	12	10	10	74	14

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Особливості посттравматичного стресу у дітей:

- 1) події, пов'язані із військовими діями;
- 2) стихійне лихо і катастрофи;
- 3) терористичні акти;
- 4) важке соматичне захворювання;
- 5) смерть близьких людей;
- 6) психологічні наслідки насильства у дітей;

Шкала дисоціації (Dissociative Experience Scale).

Клінічна психологічна діагностика. Шкала для клінічної діагностики ПТСР (Clinicaladministered PTSD Scale – CAPS).

Шкала оцінки травматичної події (Impact of Event Scale-R – IES-R)

Опитувальник проявів психопатологічної симптоматики (Symptom Check List-90-Revised –SCL-90-R).

Шкала оцінки інтенсивності бойового досвіду (Combat Exposure Scale).

Методики діагностики ПТСР у дітей: 1) Напівструктуроване інтерв'ю для оцінки травматичних переживань дітей; 2) Анкета для батьків для оцінки травматичних переживань дітей.

Critical Incident Stress Debriefing як приклад структурованого групового заходу.

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

ІНДЗ відсутнє

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з трьох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання ІНДЗ (табл. 4). У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Таблиця 4

Поточний контроль	Модульний контроль	Загальна
-------------------	--------------------	----------

(мах = 40 балів)								(мах = 60 балів)			кількість балів
Модуль 1								Модуль 2			
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			МКР 1	МКР 2	МКР 3	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	20	20	20	100
5	5	5	5	5	5	5	5				

У випадку коли навчальним планом спеціальності передбачено підготовку та захист курсової роботи (проекту) з дисципліни, то розподіл балів здійснюється за зразком, наведеним у табл. 5.

Таблиця 5

Зміст роботи	Оформлення роботи	Захист роботи	Загальна кількість балів
до 50	до 20	до 30	100

Шкала оцінювання

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гремлинг С., Ауэрбах С. Практикум по управлению стрессом/ С. Гремлинг , С. Ауэрбах . – СПб.: Питер, 2002. – 240 с.
2. Засєкіна Л.В. Репрезентація негативних vs. травматичних подій в індивідуальній пам'яті //Психологічні перспективи. – Луцьк: СНУ імені Л.Українки. – 2016, № 28. – С. 129-133.
3. Кадыров Р.В. Посттравматическое стрессовое расстройство (PTSD): состояние проблемы, психоагностика и психологическая помощь: учебное пособие/Р.В. Кадыров. – СПб.: Речь, 2012. – 448 с.
4. Караяни А.Г., Сыромятников И.В. Прикладная военная психология/А.Г. Караяни, И.В. Сыромятников. – СПб.: Питер, 2006. – 480 с.
5. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для

студентів вищих навчальних закладів / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 580 с.

6. Малкина-Пых И.Г. Экстремальные ситуации/ И.Г. Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2005. – 960 с. – (Справочник практического психолога).

7. Смирнов Б.А., Долгополова Е.В. Психология деятельности в экстремальных ситуациях/ Б.А. Смирнов, Е.В. Долгополова. – 2 изд. испр., доп. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2008 – 292 с.

8. Осипова А.А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов/ А.А. Осипова. – М.:ТЦ «Сфера», 2000. – 512с.

9. Осипова А.А. Справочник психолога по работе в кризисных ситуациях/ А.А. Осипова – Изд. 2-е. – Ростов н/Д: Феникс, 2006.–315 с. 9. Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса/ Н.В.Тарабрина. – СПб.: Питер, 2001. – 272 с.

10. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції: Навч. посібник/ Т.С. Яценко. – К.: Либідь, 1996. – 264 с 10

Додаткова

1. Бурлачук Л.Ф., Коржова Е.Ю. Психология жизненных ситуаций: учебное пособие/ Л.Ф. Бурлачук, У.Ю. Коржова. – М.: Рос. пед. агенство, 1998. – 263 с.

2. Бодров В.А. Психологический стресс: развитие и преодоление / В.А. Бодров. – М.: ПЕР СЭ, 2006 - 352 с.

3. Ващенко І.В., Антонова О.Г. Конфлікт. Посттравматичний стрес: шляхи їх подолання. Навч. посіб. / І.В. Ващенко, О.Г. Антонова - К.: Знання, 1998. – 289 с.

4. Каменюкин А.Г., Ковпак Д.В. Антистресс – тренинг/ А.Г. Каменюкин, Д.В. Ковпак. – СПб.: Питер, 2004. – 194 с.

5. Корольчук М.С. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я /М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк, Т.І. Кочергіна. – К.: ІНКІОС, 2002 – 272 с.

6. Корольчук М.С. Актуальні проблеми психофізіології військової діяльності: Навчальний посібник/ М.С. Корольчук. – К.: КВГІ, 1996. – 164 с.

7. Котенев И.О. Психологическая диагностика постстрессовых состояний у сотрудников органов внутренних дел: методическое пособие/ И.О. Котенев. – М.: МЦ при ГУК МВД России, 1997. – 40 с.

8. Лебедев В.И. Экстремальная психология. Психическая деятельность в технических и экологически замкнутых системах: Учебник / В.И. Лебедев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.- 431 с.

9. Медицинская и судебная психологияю Курс лекций: Учебное пособие/ Под ред. Т.Б. Дмитриевой, Ф.С.Сафуанова. – М.: Генезис, 2009. – 606 с.

10. Практическое руководство по психологии посттравматического стресса. Ч.1 Теории и методы/ Н.В. Тарабрина [и др.]. – М.: Когито– Центр, 2007.–208 с.

11. Тимошенко Г.В. Работа с телом в психотерапии: практическое руководство/ Г.В. Тимошенко, Е.А. Леоненко. – М.: Психотерапия, 2010.–480 с.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Критерії діагностики ПТСР.
2. Основні симптоми ПТСР.
3. Психологічна характеристика ПТСР у учасників бойових дій.
4. Особистісні зміни у ветеранів війни.
5. Психофізіологічна модель ПТСР.
6. Психодинамічна модель ПТСР.
7. Когнітивна модель ПТСР.
8. Інформаційна модель ПТСР.
9. Особливості протікання ПТСР у дітей.
10. Основні симптоми ПТСР у дітей різного віку.
11. Особливості емоційної симптоматики ПТСР у дітей.
12. Психофізіологічна модель ПТСР.
13. Психодинамічна модель ПТСР.
14. Когнітивна модель ПТСР.
15. Інформаційна модель ПТСР.
16. Адаптивні реакції у учасників бойових дій.
17. Дезадаптивні реакції у учасників бойових дій.
18. Психологічні методики діагностики ПТСР.
19. Особливості застосування «Методу структурованого клінічного інтерв'ю» для діагностики ПТСР.
20. Особливості застосування методики «Опитувальник травматичного стресу» для діагностики ПТСР.
21. Особливості застосування методики «Шкала оцінки тяжкості травматичної події» для діагностики ПТСР.
22. Додаткові методики дослідження ПТСР.
23. Принципи надання психологічної допомоги при ПТСР.
24. Етапи надання психологічної допомоги при ПТСР.
25. Психологічний дебрифінг як метод надання психологічної допомоги при ПТСР.
26. Кризове консультування як метод надання психологічної допомоги при ПТСР.
27. Прийоми та техніки консультування при ПТСР.
28. Основні техніки тілесно-орієнтованої терапії при ПТСР.
29. Основні техніки біхевіріально-когнітивної терапії при ПТСР.
30. Основні техніки психодинамічної психотерапії при ПТСР.
31. Етапи психодинамічної психотерапії при ПТСР.
32. Основні техніки екзистенціальної терапії при ПТСР.
33. Основні техніки арт-терапії при ПТСР.
34. Основні техніки нейролінгвістичного програмування при ПТСР.
35. Психологічна допомога дітям з ПТСР.
36. Робота з родиною дітей з ПТСР.
37. Ігротерапія дітей з ПТСР.